

zajedništvom. Zajedništvo Crkve ostaje živo tek onda kad je ona zajedništvo u jedinstvu. Koncilijarnost Crkve tema je četvrtog priloga. Činjenice iz prošlosti i ekumenska rasprava u sadašnjosti traže, prema autoru, potanja istraživanja pojma koncilijarnosti. Autor se najprije osvrće na povijest pojma u ekumenskome pokretu. Koncilijarnost je danas u svim Crkvama ne samo prihvatljiv pojam već i izraz sadašnje predodžbe o potrebnom jedinstvu. Ona je ukorijenjena u naravi Crkve, koja je po naravi zajedništvo. Koncilijarnost pretpostavlja dovršeno jedinstvo. Bez euharistijskog nema koncilijarnog zajedništva. Daljnji uvjeti koncilijarnosti: jedinstvo u ispovijesti, u službama, i u svjedočanstvu pred svijetom. Kao crkvena struktura, pretpostavlja čuvanje najveće moguće različitosti unutar zajednice i među njima. Teološki, elementi koncilijarnosti nalaze se već u novozavjetnoj ekleziologiji. Crkva je od početka koinonia. U zapadnoj Crkvi je u tijeku povijesti zanemaren njezin koncilijarni ustroj te je prevladala juridička ekleziologija. LG 23 iznosi teologiju mjesne crkve. Ona je pravo mjesto za ostvarenje koncilijarnosti.

Ovom vrijednom knjigom, koju kao izdavač potpisuje G. Kraus, profesor dogmatike iz Bamberga, skromno je obilježena 60. godišnjica autorova života. Bogata bibliografija na 18 stranica, što se nalazi na kraju knjige (1964.-1992.), govori o njegovu značajnom doprinosu posaborskoj teologiji, posebice na području ekleziologije, mariologije i teološke epistemologije. Čitanje ovih stranica znači ne samo obogaćenje na razini proučavanja nauke o teološkoj spoznaji već i poticaj i konkretnu pomoć u pastoralnoj službi nalaženja i navještanja Božje Istine što pomiruje sve ljude i povezuje ih.

Anto Šarić

KRŠĆANSKA NADA PRED IZAZOVIMA SUVREMENOSTI

Ivan Devčić, *Obzori nade*, Katolička bogoslovija u Rijeci, Rijeka 1995., 299 str.

Nedavno sam u njemačkom listu "Christ in der Gegenwart" pročitao kraći tekst poznatog njemačkog teologa H. Friesa, u kojem se on na veoma proživljen način osvrće na svoj duži boravak u bolnici. Ono što je spomenutog teologa u bolnici duboko ganulo bila je neočekivano velika, nesebična i strpljiva zauzetost mladih bolničara i bolničarki za bolesnike, koju je on doživio na vlastitoj koži. Tim mladim ljudima on upućuje svoje veliko 'hvala' i zaključuje kako među mladima današnjice, usprkos često slušanoj prosudbi u crkvenim redovima o očajnom stanju suvremene mlade generacije, ima ipak

puno humanosti i dobrote. I baš ti i takovi mladi ljudi zalog su humane budućnosti našeg svijeta.

Prisjetio sam se ovog Friesovog doživljaja čitajući knjigu teologa Ivana Devčića *Obzori nade*. Riječ je o sabranim člancima, uvodnicima, ogleđima, refleksijama uz blagdane objavljenima u zadnjih pet-šest godina u 'Novom listu', 'Novom tjedniku', 'Zvonima', 'Glasu Koncila', 'Riječkom teološkom časopisu' i drugdje. A tu je i nekoliko skraćenih i prerađenih predavanja održanih svećenicima i katoličkim intelektualcima. Tematska skala ovih pretežito kraćih tekstova je veoma raznolika, budući da ju je najčešće motivirala raznolikost prigoda i logika novinskog medija. No, prolazeći kroz tu tematsku šumu uvijek nanovo nailazimo na nekoliko autorovih temeljnih idejnih preokupacija i uvjerenja.

Tako je Devčić uvjeren da je suvremeno čovječanstvo u "očajnoj" i "beznadnoj" situaciji, koju on opisuje kao "kaos", "egoizam", "robovanje strukturi laži", "krizi ideje o čovjeku", "agnosticizam i relativizam", "svijet bez nade", "ateizam", "nedostatak vlastitih stavova", "svijet totalne prilagodbe" itd. No, s druge strane autor se ne miri s tim uvidima koji sugeriraju beznade i bezizlazje, već neumorno, uvijek iznova poseže za uporištima nade, koja pronalazi u kršćanskoj objavi i misaonoj tradiciji kršćanstva.

U vremenu mnogih pokopanih nada, u kojem - istina - nada u neki jači smisao ishoda ljudskog opstojanja za mnoge naše suvremenike postaje sve težom, autor dosta uvjerljivo skicira neku vrst kršćanske apologetike nade. Njegova razmišljanja su u načelu upućena kršćanskim vjernicima, ali i onima koji za kršćanstvo više nemaju neki veliki interes. No, ipak mislim da je struktura razmišljanja i stilizacija ovih tekstova takva da u čitaocu na neki način pretpostavlja određenu dozu kršćanskog vjerskog iskustva. Većina Devčićevih tekstova smjera u biti na učvršćenje i produbljivanje kršćanske opcije svojih čitatelj, želeći im pokazati utemeljenost i egzistencijalnu djelotvornost kršćanske nade.

Autor gradi svoju antropologiju nade u prvom redu na objavljenim figurama i uporištima nade i na njihovoj ontološkoj korelaciji s osobnim i društvenim dinamikama u ljudima; gradi na vjeri u "božanskog" i trojstvenog Boga objave koji znači ispunjenje naravne dinamike ljudskih nadanja, ali i svih naših iskustava djelomičnih ljubavi i vjernosti; na Isusu Kristu, utjelovljenom Bogu, kojeg autor voli promatrati i u perspektivi kristologije "odozdo" kao "prototip", odnosno "arhetip" svake autentične ljudske egzistencije; na vjeri u eshatološko ispunjenje koje svoje središte ima u za ljudski um "sasvim smislenom" uskrснуću tijela. Nadalje, Devčić ugrađuje u kršćansku viziju nade i chardinovski teologumenon o duhovnoj metamorfozi stvorenog svemira, koja je već objavljena u Kristovu uskrснуću i čiji su predstavnici mistici (da li i nekršćanskih religija?). A veoma raširenom suvremenom nijekanju svekolike vrijednosti metafizičkog govora, koje,

po autoru, proizlazi iz krize spoznaje te razara mogućnost univerzalnog konsenzusa glede ljudske biti, a time i glede vjerodostojnog utemeljenja etičkih vrijednosti, suprotstavljeno je autorovo uvjerenje u mogućnost umjerenog spoznajnog realizma, koji omogućuje izlaz iz sve raširenijeg etičkog subjektivizma i pragmatizma.

Da bi teologija mogla osvijetliti imanentnu racionalnost, a time i univerzalnu saopćivost govora Objave, nužno je upućena na više ili manje primjerene racionalne modele stvarnosti. Devčić se zato, po svemu sudeći, orijentira prema nekoj vrsti personalističke metafizike s njenim korolarijima dostojanstva, slobode i odgovornosti ljudske osobe. Time dolazi do kršćanskog personalizma. I baš tu, u kršćanskom personalizmu leži, po njemu, a na tragu ideja Ivana Pavla II., višekrat izraženih u njegovim enciklikama, ključ za pronalaženje izlaska iz suvremene krize svijeta, krize čovjeka i njegove etičke samosvijesti. Na personalističkom promišljanju kršćanske etike trebao bi se temeljiti doprinos kršćana rješenju najakutnijih problema suvremenosti, kao npr. demokratskog suživota, gospodarstva, slobodnog tržišta, politike, medija, duhovne obnove itd.

Autor je duboko uvjeren u dubinu krize "suvremene konzumističke civilizacije" te na kraju svoje knjige izražava uvjerenje da je ta civilizacija u jednoj mjeri nespojiva s kršćanskim uvjerenjem kao što je to bila i antička. Pitanje je samo tko će pobijediti i ostati na povijesnoj pozornici. Naš autor, želeći ostati vjeran svojoj temeljnoj inspiraciji, drži da će kršćanstvo u ovom neminovnom srazu pobijediti, i to poradi Kristova obećanja danog Crkvi.

Nama se, međutim, čini da takvo radikalno nezadovoljstvo sa suvremenosti, odnosno govor o neminovnom srazu iz kojeg kršćanstvo izlazi pobjednikom ipak odaje jedan pomalo manihejski pristup suvremenosti. Time ne želimo reći da kršćanstvu i ostalim duhovnim tradicijama cvatu ruže. Suvremenost je, očito, zahvaćena procesom epohalne tranzicije koja dovodi u pitanje mnoge tradicionalne, donekadavno neupitne vrijednosne koordinate. Stoga se nije lako orijentirati u toj svekolikoj mijeni. Ipak, vjerujemo da i danas ima i nastaje dosta ideja, struktura, inicijativa, stavova, stilova života koji su već sada autentične vrijednosti i za koje se može reći da su anticipacija, pa i jamac jedne možda bolje, duhovnije civilizacijske sinteze. Uostalom i sam Devčić zna biti "nedosljedan" u ponekom od svojih zapisa te uspijeva pronaći i u suvremenosti (a ne tek u budućnosti) dobre stvari i pozitivne dinamike, kao npr. kada govori o vrijednostima demokracije, o hrvatskoj demokratizaciji, o etici hrvatskih izbora, o raznovrsnim znakovima vremena, o simboličkom svijetu medija koji otvara novi hermeneutički prostor za razumijevanje sakramentalne simboličnosti, o međureligijskom dijalogu, o mogućnosti duhovne obnove u Hrvatskoj shvaćene kao globalne (a ne samo katoličke) obnove svih dimenzija društva na temelju istine, pravičnosti i ljubavi, o humanosti ljudi u ratnom vihoru, itd. Dakle, dalo bi se zaključiti, zajedno sa H.

Friesom, kako i suvremenost raspolaže - uza svu njezinu problematičnost - znatnim potencijalom nade i etičnosti.

Inače, knjiga je napisana veoma čitkim esejističkim stilom. Tekstovi su protkani mnogobrojnim izričitim i implicitnim povijesno-filozofskim navodima, što svjedoči ne samo o autorovoj filozofskoj kulturi nego i o njegovu nastojanju da svoje razmišljanje oblikuje u trajnom unutarnjem dijalogu s klasicima filozofske misli. Teološke kategorije koje autor rabi kao i način raščlambe pojedinih problema ukazuju na njegovu nedvojbenu familijarnost sa suvremenom europskom teologijom. Sve u svemu riječ je o jednoj korisnoj knjizi teološko-pastoralnog žanra, koja kršćane, a posebice pastoralne djelatnike, može poučiti kako kršćanski i kritički razmišljati u suočenju s problemima i situacijama suvremenosti.

I na kraju nam preostaje samo poželjeti da što prije ugleda svjetlo dana i zbirka koja će na jednome mjestu učiniti dostupnima svih onih trideset vrijednih, znanstvenih, teološko-filozofskih članaka i studija koje je Ivan Devčić objavljivao u raznim časopisima u zadnjih petnaestak godina.

Nikola Bižaca